

Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης

Ενότητα 2η: Ο Κανονισμός για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας

Καθηγητής Άγγελος Στεργίου
Νομική Σχολή ΑΠΘ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

ΑΝΟΙΚΤΑ
ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΑ
ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Ο Κανονισμός για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.

Περιεχόμενα ενότητας

1. Η έννοια του συντονισμού.
 - i. Ορισμοί του συντονισμού.
 - ii. Βασικές αρχές του συντονισμού.
 - iii. Η νομική βάση των συντονιστικών κανονισμών.
 - iv. Από τον Κανονισμό 3/58 στον Κανονισμό 883/04.
2. Ο νέος Συντονιστικός Κανονισμός 883/04.
 - i. Οι γενικές διατάξεις- Τίτλος I.
 - ii. Ο προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας-Τίτλος II.
 - iii. Οι ειδικές διατάξεις- Τίτλος III.
 - iv. Διοικητική και Συμβουλευτική Επιτροπή- Τίτλος IV.
 - v. Ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών.

Σκοποί ενότητας

- Περιγραφή της έννοιας του συντονισμού.
- Παρουσίαση των αρχών συντονισμού και των συντονιστικών κανονισμών.
- Ανάλυση των διατάξεων του νέου Συντονιστικού Κανονισμού 883/04.
- Κατανόηση της πρακτικής εφαρμογής του Κανονισμού για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η έννοια του συντονισμού.

Ορισμοί του συντονισμού.

Ορισμοί του συντονισμού- coordination (1/2)

- Το κάθε κράτος μέλος οργανώνει το σύστημα κοινωνικής ασφάλειας που διαθέτει με τον δικό του μοναδικό τρόπο (Άγγ. Στεργίου, 2014).
 - Ο συντονισμός αποτελεί τον μηχανισμό του ευρωπαϊκού δικαίου κοινωνικής ασφάλειας που αποσκοπεί στην προστασία των διακινούμενων εργαζομένων (εν γένει προσώπων)
- προσαρμόζοντας τα στοιχεία των διαφόρων εθνικών νομοθεσιών που προκαλούν άλλοτε ελλείψεις και άλλοτε επικαλύψεις ως προς τα κοινωνικοασφαλιστικά δικαιώματα (F. Pennings 2009, F. Pennings 2010).

Ορισμοί του συντονισμού- coordination (2/2)

- Ο συντονισμός αποτελεί έναν τρόπο επικοινωνίας των εθνικών δικαίων (Άγγ. Στεργίου, 1997).
- Ο μηχανισμός του συντονισμού επιτρέπει την εφαρμογή των εθνικών συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας εκτός των κρατών μελών-κατά παρέκκλιση της αρχής της εδαφικότητας-και εντός των ορίων της ΕΕ → «απο-εδαφικοποιεί» τα εθνικά συστήματα κοινωνικής ασφάλειας (Άγγ. Στεργίου, 2014).
- Συνδέει επιμέρους συστήματα ώστε να διευκολύνεται η άσκηση του δικαιώματος της ελεύθερης κυκλοφορίας εντός της Ένωσης (P. Watson, 1980).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η έννοια του συντονισμού.

Οι βασικές αρχές του συντονισμού.

Αρχή της μιας μόνο εφαρμοστέας νομοθεσίας

- Οι κανόνες συντονισμού αποσκοπούν να υποδείξουν την εφαρμοστέα νομοθεσία.
- Είναι απαραίτητο τα διακινούμενα εντός της Κοινότητας πρόσωπα να υπόκεινται στο κοινωνικοασφαλιστικό σύστημα ενός μόνο Κράτους Μέλους ώστε να αποφεύγεται η αλληλοεπικάλυψη εφαρμοστέων εθνικών διατάξεων και οι επιπλοκές που θα μπορούσαν να προέλθουν εξ αυτής (Αιτιολογική έκθεση Κανονισμού 883/2004, σκέψη 15).

Αρχή της απαγόρευσης των διακρίσεων λόγω εθνικότητας

- Η αρχή της ισότητας - απαγορεύεται κάθε διάκριση λόγω ιθαγενείας- συνιστά έναν από τους θεμελιώδεις άξονες της Συνθήκης της ΕΕ
 - άρθρο 18 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 12 της ΣΕΚ).
- ΔΕΕ: ευρεία ερμηνεία στην αρχή της ίσης μεταχείρισης
 - απαγορεύονται όχι μόνο οι εμφανείς δυσμενείς διακρίσεις λόγω ιθαγενείας των δικαιούχων των συστημάτων κοινωνικής ασφάλισης αλλά και
 - κάθε συγκεκαλυμμένη μορφή διακρίσεως η οποία, με την εφαρμογή άλλων κριτηρίων διακρίσεως, καταλήγει στην πράξη στο ίδιο αποτέλεσμα (C-131/96, Mora Romero, 237/78, Toia, C-124/99, Borowitz).

Αρχή του συνυπολογισμού

- Συνυπολογίζονται όλες οι περίοδοι που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες για την κτήση και τη διατήρηση των κοινωνικοασφαλιστικών δικαιωμάτων
 - προστασία των δικαιωμάτων κατά την πορεία της απόκτησης.
- Η αρχή του συνυπολογισμού πηγάζει απευθείας και ρητώς από το άρθρο 48 της ΣΛΕΕ (πρώην άρθρο 42 της ΣΕΚ και παλαιότερο άρθρο 51 ΣυνθΕΟΚ): *το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, (...) λαμβάνουν στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης τα αναγκαία μέτρα (...) ιδίως με τη θέσπιση ενός συστήματος που να εξασφαλίζει (α) το συνυπολογισμό όλων των περιόδων που λαμβάνονται υπόψη από τις διάφορες εθνικές νομοθεσίες, για την κτήση και τη διατήρηση του δικαιώματος προς λήψη παροχής όπως και για τον υπολογισμό του ύψους αυτής.*

Αρχή της εξαγωγισμότητας

- Άρση των ρητρών κατοικίας.
 - Καταβολή των παροχών σε όποιο κράτος μέλος και αν ευρίσκεται η κατοικία του δικαιούχου
- προστασία των κεκτημένων δικαιωμάτων.
- Απορρέει από το άρθρο 48 ΣΛΕΕ: *(τ)ο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο (...) λαμβάνουν στον τομέα της κοινωνικής ασφάλισης τα αναγκαία μέτρα για την εγκαθίδρυση της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων, ιδίως με τη θέσπιση ενός συστήματος που να εξασφαλίζει στους διακινούμενους εργαζομένους, μισθωτούς και μη μισθωτούς, και στους εξ αυτών έλκοντες δικαιώματα (...)β)την καταβολή των παροχών στα πρόσωπα που κατοικούν στις επικράτειες των κρατών μελών.*

Αρχή της αγαστής συνεργασίας

- Εγγύηση της αγαστής συνεργασίας των διοικήσεων κοινωνικής ασφάλειας μεταξύ των κρατών μελών.
- Υποχρέωση αμοιβαίας ενημέρωσης και ανταλλαγής πληροφοριών.
- Οι φορείς σύμφωνα με την αρχή της χρηστής διοίκησης απαντούν σε όλα τα αιτήματα εντός εύλογου χρονικού διαστήματος και να παρέχουν στους ενδιαφερόμενους κάθε πληροφορία που απαιτείται για την άσκηση των δικαιωμάτων τους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η έννοια του συντονισμού.

Η νομική βάση των συντονιστικών κανονισμών.

Συνθήκη για τη Λειτουργία της ΕΕ

- Άρθρα 45-48 ΣΛΕΕ
 - ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων σε συνδυασμό με
- το άρθρο 21 ΣΛΕΕ
 - δικαίωμα πολίτη της Ένωσης να κυκλοφορεί και να διαμένει ελεύθερα σε έδαφος κρατών-μελών.

Συντονισμός και στόχοι της Συνθήκης (1/2)

- Ο συντονισμός των κοινωνικοασφαλιστικών νομοθεσιών συνιστά απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση της ελευθερίας της κυκλοφορίας ή άλλως της μετακίνησης, στη διασφάλιση της οποίας αποσκοπούν τα άρθρα 45-48 ΣΛΕΕ (ΔΕΕ, Υπόθεση 75/63, Unger, Υπόθεση C-168/88, Theo Dammer).
- Ο σκοπός των άρθρων 45 έως 48 της Συνθήκης δεν θα μπορούσε να επιτευχθεί εάν, λόγω ασκήσεως του δικαιώματος τους για ελεύθερη κυκλοφορία, οι διακινούμενοι εργαζόμενοι υφίσταντο απώλεια των πλεονεκτημάτων κοινωνικής ασφάλισης που τους παρέχει η νομοθεσία ενός κράτους μέλους (Υπόθεση 284/84, Spruyt, C-228/88, Bronzino).

Συντονισμός και στόχοι της Συνθήκης (2/2)

- Τα τότε άρθρα 48 έως 51 της Συνθήκης (ΣυνθΕΟΚ) και πλέον 45 έως 48 της ΣΛΕΕ, καθώς και ο Συντονιστικός Κανονισμός, έχουν ως σκοπό
→ να αποφεύγεται να τίθεται ο εργαζόμενος που άσκησε το δικαίωμα της ελεύθερης κυκλοφορίας σε μειονεκτικότερη θέση σε σχέση με τον εργαζόμενο που παρέμεινε, καθ' όλη τη σταδιοδρομία του, σε ένα κράτος μέλος (ΔΕΕ, 104/76, Jansen, C-10-90, Masgio).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Η έννοια του συντονισμού.

Από τον Κανονισμό 3/58 στον
Κανονισμό 883/04.

Οι συντονιστικοί κανονισμοί

- Κανονισμός 3 και Κανονισμός εφαρμογής 4
→ τότε νομική βάση το άρθρο 51 Συνθ. ΕΟΚ.
- (Παλαιός) Βασικός Κανονισμός 1408/71 και Κανονισμός εφαρμογής 572/72
→ με τη Συνθήκη του Άμστερνταμ (1997) το άρθρο 42 της ΣΕΚ κατέστη η νομική βάση.
- Ο νέος Βασικός Κανονισμός 883/04 και ο Κανονισμός εφαρμογής του 987/09
→ με τη Συνθήκη της Λισσαβώνας το άρθρο 48 ΣΛΕΕ κατέστη η νομική βάση του Κανονισμού.

Εδαφικό πεδίο εφαρμογής

- Εφαρμογή
 - σε όλες τις χώρες της ΕΕ
 - στις χώρες του ΕΟΧ (Νορβηγία, Ισλανδία, Λίχτενσταϊν) και
 - στην Ελβετία.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο νέος Συντονιστικός Κανονισμός 883/04.

Οι γενικές διατάξεις – Τίτλος Ι.

Προσωπικό πεδίο εφαρμογής

- Ο Κανονισμός 883/04 εφαρμόζεται στους
 - υπηκόους των κρατών μελών
 - ανιθαγενείς και πρόσφυγες που κατοικούν σε κράτος μέλος και υπάγονται ή είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων κρατών μελών
 - καθώς και στα μέλη της οικογένειάς τους και στους επιζώντες τους.
- Εφαρμόζεται επίσης στους επιζώντες προσώπων που είχαν υπαχθεί στη νομοθεσία ενός ή περισσότερων κρατών μελών ανεξαρτήτως ιθαγενείας εφόσον είναι υπήκοοι κράτους μέλους ή ανιθαγενείς ή πρόσφυγες που κατοικούν στο κράτος μέλος.
- Εφαρμόζεται και στους υπηκόους τρίτων χωρών, καθώς και στα μέλη των οικογενειών τους και στους επιζώντες τους, εφόσον διαμένουν νόμιμα στο έδαφος κράτους μέλους και η κατάστασή τους δεν περιορίζεται εντός του εδάφους ενός και μόνο κράτους μέλους (Καν. 1231/2010).

Υλικό πεδίο εφαρμογής

- Εφαρμόζεται στις νομοθεσίες που αφορούν τους κλάδους κοινωνικής ασφάλισης που έχουν σχέση με:
 - α) παροχές ασθένειας
 - β) παροχές μητρότητας και ισοδύναμες παροχές πατρότητας
 - γ) παροχές αναπηρίας
 - δ) παροχές γήρατος
 - ε) παροχές επιζώντων
 - στ) παροχές εργατικού ατυχήματος και επαγγελματικής ασθένειας
 - ζ) επιδόματα θανάτου
 - η) παροχές ανεργίας
 - θ) παροχές προσύνταξης
 - ι) οικογενειακές παροχές.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο νέος Συντονιστικός Κανονισμός 883/04.

Ο προσδιορισμός της εφαρμοστέας νομοθεσίας.

Γενικοί κανόνες

- Μόνο μία εφαρμοστέα νομοθεσία (αποκλειστικότητα)
- Μόνο ένα κράτος μέλος αρμόδιο (δεσμευτικότητα)
→ το κράτος που θα προσδιοριστεί αρμόδιο θα πρέπει να υπαγάγει τον ενδιαφερόμενο στη νομοθεσία του ακόμη κι αν εφαρμόζοντας μόνο το εθνικό του δίκαιο το εν λόγω πρόσωπο δε θα μπορούσε να υπαχθεί σε αυτήν.

Lex loci laboris/Lex loci domicilii

- Μισθωτοί/Μη μισθωτοί → υπάγονται στη νομοθεσία του κράτους-τόπου απασχόλησης (άσκησης μισθωτής/μη μισθωτής δραστηριότητας)
- Δημόσιοι υπάλληλοι → υπάγονται στη νομοθεσία του κράτους μέλους στο οποίο ανήκει η υπηρεσία που τους απασχολεί
- Άνεργοι → υπάγονται κατ' αρχήν στη νομοθεσία του κράτους της τελευταίας απασχόλησης
- Οικονομικά μη ενεργά πρόσωπα/συνταξιούχοι → υπάγονται κατ' αρχήν στη νομοθεσία του κράτους μέλους κατοικίας

Στοιχεία για τον προσδιορισμό της κατοικίας (άρθρο 11 Καν. 987/09)

- Η διάρκεια της παρουσίας στην επικράτεια ενός κράτους μέλους
- Η κατάσταση ενός προσώπου
- Η φύση και τα χαρακτηριστικά της ασκούμενης δραστηριότητας
- Η οικογενειακή κατάσταση/δεσμοί
- Η άσκηση τυχόν μη αμειβόμενων δραστηριοτήτων
- Η πηγή εισοδημάτων (για τους σπουδαστές)
- Οι συνθήκες στέγασης και η μονιμότητά τους
- Η φορολογική κατοικία.

ΔΕΕ, Υπόθεση 102/76, Perenboom

- Ο προσφεύγων (Perenboom), Ολλανδικής υπηκοότητας, υποχρεώθηκε να καταβάλει εθνικές ασφαλιστικές εισφορές στις Ολλανδικές αρχές για τμήμα εισοδήματος που αντιστοιχούσε σε διάστημα 143 ημερών απασχόλησης στη Γερμανία
 - ενώ κατοικούσε στις Κάτω Χώρες
- Η υποχρέωση ενός εργαζομένου να πληρώσει για το ίδιο εισόδημα κοινωνικές επιβαρύνσεις που προκύπτουν από την εφαρμογή διαφόρων εθνικών νομοθεσιών
 - συνεπάγεται πληρωμή εισφορών δύο φορές που έρχεται σε αντίθεση με τις διατάξεις του Κανονισμού
(μπορεί να είναι ασφαλισμένος δυνάμει μίας μόνο από αυτές τις νομοθεσίες)

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο νέος Συντονιστικός Κανονισμός 883/04.

Ειδικές διατάξεις- Τίτλος ΙΙΙ.

Κατηγορίες παροχών (1/2)

- Παροχές ασθενείας, παροχές μητρότητας και ισοδύναμες παροχές πατρότητας (άρθρα 17-35 Κανονισμού 883/04) → παροχές σε είδος/υγειονομική περίθαλψη και παροχές σε χρήμα
- Παροχές για εργατικά ατυχήματα και επαγγελματικές ασθένειες (άρθρα 36-41 Καν. 883/04).
- Επιδόματα θανάτου (άρθρα 42-43 Καν. 883/04).

Κατηγορίες παροχών (2/2)

- Παροχές αναπηρίας (άρθρα 44-49 Καν. 883/04).
- Συντάξεις γήρατος και επιζώντων (άρθρα 50-60 Καν. 883/04).
- Παροχές ανεργίας (άρθρα 61-65 Καν. 883/04).
- Παροχές προσύνταξης (άρθρο 66 Καν. 883/04).
- Οικογενειακές παροχές (άρθρα 67-69 Καν. 883/04).
- Ειδικές μη ανταποδοτικού τύπου παροχές (άρθρο 70 Καν. 883/04).

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο νέος Συντονιστικός Κανονισμός 883/04.

Διοικητική και Συμβουλευτική Επιτροπή- Τίτλος IV.

Διοικητική Επιτροπή (1/2)

- Χειρίζεται όλα τα διοικητικά θέματα και τα θέματα ερμηνείας που απορρέουν από τις διατάξεις του Κανονισμού.
- Προωθεί την ανταλλαγή πείρας και ορθών διοικητικών πρακτικών.
- Προάγει και αναπτύσσει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών και των φορέων τους.
- Ενθαρρύνει την ευρύτερη δυνατή χρήση των νέων τεχνολογιών προς διευκόλυνση της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων.

Διοικητική Επιτροπή (2/2)

- Υποβάλλει στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή προτάσεις στον τομέα του συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας.
- Καθορίζει τα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για την κατάρτιση των λογαριασμών σχετικά με τις δαπάνες που βαρύνουν τους φορείς των κρατών μελών.
- Στο πλαίσιο της Διοικητικής Επιτροπής λειτουργεί τεχνική επιτροπή για την επεξεργασία των δεδομένων.

Συμβουλευτική Επιτροπή

- Αναλαμβάνει κατ' αίτηση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της Διοικητικής Επιτροπής ή με δική της πρωτοβουλία:
 - Να εξετάζει γενικά θέματα ή θέματα αρχής και προβλήματα που ανακύπτουν από την εφαρμογή των κοινοτικών διατάξεων για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, ιδίως όσον αφορά ορισμένες κατηγορίες προσώπων.
 - Να υποβάλει γνώμη στη Διοικητική Επιτροπή, καθώς και προτάσεις για τυχόν αναθεώρηση διατάξεων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

Ο νέος Συντονιστικός Κανονισμός 883/04.

Ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών.

EESSI- Ηλεκτρονική ανταλλαγή πληροφοριών κοινωνικής ασφάλειας

- Δομημένα ηλεκτρονικά έγγραφα/Structured Electronic Documents - SEDs → έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να διευκολύνουν και να καθιστούν αποτελεσματικότερη την ανταλλαγή δεδομένων μεταξύ των θεσμικών οργάνων.
- Τα πρώην έντυπα Ε σε χαρτί (former E-forms) καταργούνται στο πλαίσιο του εκσυγχρονισμένου συντονισμού, αλλά σε ορισμένες περιπτώσεις οι πληροφορίες που χρειάζεται ένας πολίτης θα εκδίδονται σε μορφή φορητού εγγράφου.
- Συνολικά υπάρχουν δέκα φορητά έγγραφα (Portable documents-PDs), συμπεριλαμβανομένης της ευρωπαϊκής κάρτας ασφάλισης ασθενείας.

Βιβλιογραφία (1/2)

- Άγγ. Στεργίου, Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης, 2^η έκδοση, Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη, 2014, σελ. 244-245.
- Άγγ. Στεργίου, Ο Κοινοτικός Δικαστής και ο συντονισμός των συστημάτων Κοινωνικής Ασφάλειας, Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1997, σελ. 9.
- Κανονισμός (ΕΚ) αριθ. 883/2004 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 29ης Απριλίου 2004 για το συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας ΕΕ L 166 της 30.4.2004, σ. 1.

Βιβλιογραφία (2/2)

- F. Pennings, Introduction: Regulation 883/2004 – The Third Coordination Regulation in a Row, *European Journal of Social Security*, 2009, p. 3-4.
- F. Pennings, *European Social Security Law*, 5th edition, Intersentia, Antwerp- Oxford-Portland, 2010, p. 6.
- P. Watson, *Social security law of the European Communities*, 1980, p. 35.
- <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=850&langId=en>
- <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=868&langId=el>
- http://europa.eu/youreurope/citizens/work/social-security-forms/index_el.htm

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Άγγελος Στεργίου.
«Δίκαιο Κοινωνικής Ασφάλισης (Μεταπτυχιακό). Ενότητα 2η: Ο Κανονισμός
για τον συντονισμό των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας». Έκδοση: 1.0.
Θεσσαλονίκη 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:
<http://eclass.auth.gr/courses/OCRS298/>

Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά - Παρόμοια Διανομή [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

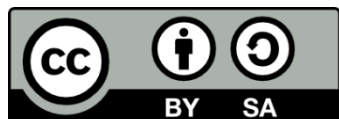
[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

Τέλος Ενότητας

Επεξεργασία: Άννα Τσέτουρα
Θεσσαλονίκη, Χειμερινό εξάμηνο 2014-2015

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Από το διαχειριστή του προγράμματος)

Σημειώματα

Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει)

μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

